

Nr 99.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa understöd och pensioner, att utgå av postmedel eller trafikmedel; given Stockholms slott den 7 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Lübeck anför:

1:o)

I skrivelse den 30 augusti 1923 har generalpoststyrelsen hemställt om beviljande av ålderdomsunderstöd åt postbiträdet fru Emma Grundell, och därvid anført i huvudsak följande:

Sedan den tid, då trafiken tvingat postverket att i tämligen stor utsträckning tillfälligt anställa personal utan att binda densamma fastare vid sig,
Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 74 häft. (Nr 99—101.) 517 24 1

Understöd åt postbiträdet fru E. Grundell.

Generalpoststyrelsen den 30 s 1923.

funnes ännu i tjänst några personer, som så länge stått till postverkets disposition, att man icke ansett sig, trots tillgång på fast reservpersonal, kunna skilja dem från verket, helst då deras levnadsålder och ekonomiska förhållanden utgjort ytterligare motiv för att ej beröva dem den inkomst, de haft av sitt postarbete.

En av dessa personer vore postbiträdet fru Emma Grundell, vilken sedan år 1894 innehaft olika uppdrag inom postverket. Fru Grundell vore född 1852 och sedan år 1908 änka efter postmästaren J. Grundell i Nyland. I änkepension efter sin man uppbure hon 468 kronor, dyrtidstillägg därå oräknat, och vore taxerad till inkomst av kapital, vilken inkomst för år 1922 uppgått till 560 kronor. Hennes ekonomiska ställning vore alltså icke sådan, att man ansett sig kunna med åberopande allenast av hennes höga ålder och helt naturligt nedsatta arbetsförmåga utan vidare entlediga henne från hennes befattning i postverket och därmed beröva henne en årsinkomst, som för år 1923 uppginge till omkring 1,500 kronor. Då emellertid med hennes entledigande svårigen kunde anstå längre än till utgången av år 1924, när fru Grundell alltså skulle vara över 72 år och hennes kvarstående i tjänst varken för hennes egen eller postverkets del kunde anses önskvärt, hade generalpoststyrelsen ansett sig böra hemställa om ett ålderdomsunderstöd för henne från och med den dag, hon kunde komma att entledigas.

Fru Grundell hade tjänstgjort såsom dispositionsbiträde vid postkontoren i Mora och Nyland omkring 10 år, såsom biträde hos postsparbanken omkring 3 år och såsom postbiträde å postkontoret Stockholm 7 omkring 12 år.

Då uppdraget att vara dispositionsbiträde i regel medfört en tjänstgörings-skyldighet av endast 4 timmar per dag, syntes fru Grundells första 10 tjänst-år i detta sammanhang ej få räknas till mera än $\frac{4}{7}$, om man utginge från att 6 à 7 timmars arbete per dag, i allmänhet varit att anse som full dags-tjänst. Hennes sammanlagda tjänstår skulle alltså vid utgången av år 1924 vara 21 år.

Från och med år 1918 hade fru Grundell tilldelats årsarvode och hade sedan dess åtnjutit ersättning från postverket med i medeltal 1,495 kronor för år, varav 225 kronor kunde anses motsvara dyrtidstillägg och 1,270 kronor sålunda utgjort hennes årsarvode. Vid sedvanlig beräkning att ett ålderdomsunderstöd borde uppgå till $\frac{2}{3}$ av arvodet, reducerat i den mån tjänst-årens antal understege 30, skulle understödet i detta fall bliva $\frac{2}{3} \times \frac{21}{30} \times 1,270$ eller 592 kronor. Då emellertid fru Grundell icke inbetalat några pensions-avgifter, varmed ordinarie tjänstemän hade att gälda kostnaden för en tredjedel av sin pension, skulle hennes understöd sänkas med 197 kronor och kunna utgå med högst 395 kronor för år. Som tidigare visats, vore fru Grundell icke helt medellös och, om hon än vid sin höga levnadsålder efter ett gott och långvarigt arbete i statens tjänst icke ansetts kunna entledigas, utan att ett understöd tillerkändes henne, funne generalpoststyrelsen dock, att vid dettas bestämmande hänsyn måste tagas till hennes inkomst av kapital. Styrelsen ville sålunda föreslå, att understödet på denna grund avrundades nedåt till 300 kronor per år.

Generalpoststyrelsen har på grund av vad sålunda anförts hemställt, att fru Grundell måtte från och med den dag, då hon erhåller entledigande ur postverkets tjänst, tillerkännas ett årligt understöd av 300 kronor under sin återstående livstid.

Sedermera har fru Grundell i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhållit, att det av generalpoststyrelsen föreslagna understödsbeloppet måtte avsevärt höjas. Detta belopp skulle nämligen icke sätta fru Grundell i stånd att försörja sig själv. Då hon vid utgången av år 1924 kunde räkna drygt 25 tjänst-år syntes det billigt, att hon vid 72 års ålder icke skulle behöva sakna en torftig bärgning. Den av generalpoststyrelsen med hänsyn till kortare arbetstid vidtagna reduktionen av antalet tjänstår vore icke fullt berättigad; fru Grundell hade under 25 års tid stått till postverkets förfogande, ehuru hon ej alltid anlitats till lika många timmars arbete per dag som ordinarie tjänstemän. Den omständigheten, att fru Grundell år 1922 haft en inkomst av kapital av 560 kronor syntes icke böra tagas i betraktande vid bestämmande av understödsbeloppet. År 1923 hade hon nämligen uppburit allenast 25 kronor i inkomst av kapital och syntes för framtiden icke komma att åtnjuta någon som helst dylik inkomst, enär hennes förut innehavda kapital under år 1923 gått henne ur händerna. En minskning av fru Grundells årliga inkomster från postverket från över 1,700 kronor, som hon enligt beräkning skulle uppbära för år 1923, till 300 kronor, som av generalpoststyrelsen föreslagits, skulle bliva ödesdiger, synnerligast då fru Grundell icke ägde någon anhörig, från vilken hon kunde påräkna hjälp. Fru Grundell hemställde därför, att understödsbeloppet måtte bestämmas till minst 600 kronor för år.

Fru Grundell.

Uti ett den 11 januari 1924 avgivet yttrande över denna fru Grundells framställning har generalpoststyrelsen påpekat, att styrelsen vid sin beräkning av understödsbeloppet utgått från det faktiska förhållandet, att fru Grundell varit för år 1922 upptaxerad till inkomst av kapital till ett belopp av omkring 560 kronor. Hurudan hennes ekonomiska ställning blivit under år 1923 vore generalpoststyrelsen icke i tillfälle att bedöma. Enligt vad styrelsen inhämtat ägde emellertid fru Grundell en bostadslägenhet om två rum och kök i Stockholm. Vad fru Grundell i övrigt i sin skrivelse anfört syntes icke vara av beskaffenhet att föranleda ändring i den ståndpunkt, generalpoststyrelsen intagit ifråga om storleken av understödet.

Generalpoststyrelsen den 11 i 1924.

Statskontoret, som anbefallts att ånyo yttra sig i ärendet, har i utlåtande den 30 januari 1924 anfört, att frågan syntes hava kommit i ett annat läge till följd av de upplysningar, som meddelats av fru Grundell. Någon reduktion av understödsbeloppet med hänsyn till den under år 1922 åtnjutna inkomsten av kapital syntes numera knappast vara berättigad. Av en handlingarna bilagd deklaraionsuppgift beträffande år 1922 framginge nämligen, att såsom inkomst av kapital nämnda år visserligen upptagits ett belopp av 555 kronor, utgörande utdelning å vissa aktier, men att samtidigt bland allmänna avdrag upptagits ränta å gäld med 640 kronor, samt att någon förmögenhet vid årets slut icke funnes angiven. Enligt vad statskontoret erfarit hade aktierna, som lagts till säkerhet för skulden, blivit, sedan deras värde sjunkit under skuldens belopp, tvångsvis försälda till densamma gäldande. Den omständigheten att fru Grundell ägde en bostadslägenhet om två rum och kök i Stockholm syntes sakna betydelse för bedömande av

Statskontoret den 30 i 1924.

den föreliggande frågan, då, enligt vad sökanden upplyst, förvärvet av lägenheten skett på skuld. Av hänsyn till dessa förhållanden och med någon jämkning av generalpoststyrelsens beräkning även i övrigt har statskontoret föreslagit, att understödsbeloppet måtte bestämmas till 450 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till fru Grundells långa och väl vitsordade arbete hos postverket samt hennes höga ålder och bekymmersamma ekonomiska förhållanden synes det skäligt, att hon vid avgången från tjänsten kommer i åtnjutande av ett årligt understöd. I likhet med statskontoret finner jag det uppenbart, att vid bestämmande av understödsbeloppet hänsyn icke kan tagas till den förmögenhet, som fru Grundell tidigare kan hava haft men som enligt vad i ärendet upplysts numera gått henne ur händerna.

Även i ett annat avseende synes generalpoststyrelsens beräkning av understödets storlek böra undergå någon jämkning. Styrelsen har nämligen med hänsyn till att fru Grundell icke inbetalat några pensionsavgifter vidtagit en reduktion av det belopp, 592 kronor, vartill understödet med tillämpning av sedvanliga grundsatser beräknats, med icke mindre än 197 kronor. I tidigare liknande fall har emellertid den av nämnda anledning gjorda nedläggningen varit avsevärt mindre. Vid beräkningen av de understöd, som av nästlidet års riksdag tillerkändes tillfälliga kontorsbiträdena hos generalpoststyrelsen Emma Kristina Öberg och Karolina Dorothea Medeus, vidtogs sålunda dylik reduktion från 715 kronor 66 öre, respektive 753 kronor 33 öre till 700 respektive 740 kronor, eller med allenast omkring 15 kronor. Några särskilda skäl synas icke föreligga att beträffande fru Grundell tillämpa avsevärt strängare grundsatser än i de nu återopade fallen.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser jag, att understödet bör bestämmas till 560 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att postbiträdet fru Emma Grundell må från och med den dag, då hon entledigas ur postverkets tjänst, under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 560 kronor, att utgå av postmedel.

2:o)

Understöd åt
f. sorterings-
biträdet hos
generalpost-
styrelsen,
änkefru J. F.
Giertz.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har förra sorteringsbiträdet hos generalpoststyrelsen änkefru Jenny Fatima Giertz, född Scheenholm, anhållit, att det henne jämlikt 1912 års riksdags beslut och Kungl. Maj:ts brev den 29 juni samma år tillerkända årliga understödet av 600 kronor måtte förhöjas till 1,000 kronor, eller, därest detta icke kunde bifallas, till det belopp, som kunde finnas skäligt. Till stöd för sin hemställan har änkefru Giertz anfört, att understödet icke försloge till täckande av levnadskostnaderna, vilka vore helt andra nu än vid tiden för understödsbeloppets bestämmande. Visserligen utginge dyrtidstillägg å understödet, men detta vore ju av allenast tillfällig natur, och även med dyrtidstillägget vore understödet otillräckligt. Under senare år beviljade understöd hade också satts till belopp, översti-

gande det änkefru Giertz tillerkända. Slutligen har änkefru Giertz framhållit, att hon varit i postverkets tjänst sammanlagt 32 år, därav 10 år å postkontor, samt hemställt, att, då hon nu vore fyllda 75 år och det sålunda vore av vikt, att förhöjningen i understödet komme henne till godo snarast möjligt, det åskade beloppet måtte tillerkännas henne från och med den 1 januari 1924.

Över förevarande framställning har generalpoststyrelsen till följd av remiss avgivit utlåtande den 2 november 1923. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande:

Generalpost-
styrelsen.

Änkefru Giertz, som vore född den 5 maj 1848, hade tjänstgjort dels såsom dispositionsbiträde vid postkontoret i Filipstad under tiden 1 juli 1878—31 maj 1888, dels ock såsom sorteringsbiträde å generalpoststyrelsens inrikes postanvisningsrevision under tiden 1 oktober 1890—31 december 1912. Hennes avlöning för tiden från och med den 1 januari 1909 intill avgången ur tjänsten hade utgjort 1,320 kronor för år.

I sin i samband med avgivande av förslag till postverkets stater för driftkostnader för år 1913 gjorda hemställan om understöd till änkefru Giertz hade generalpoststyrelsen anfört, bland annat, att, då sökanden uppnått 63 levnadsår och mer än 30 tjänstår, hon skulle, därest hon varit befordrad till ordinarie tjänst, hava varit berättigad till hel pension, motsvarande $\frac{2}{3}$ av det henne tillkommande arvudet, 1,320 kronor, eller sålunda 880 kronor. Med hänsyn till den pension, 300 kronor för år, hon åtnjöte efter sin make, framlidne postmästaren i Filipstad C. L. Giertz, hade det dock synts styrelsen skäligt, att något avdrag gjordes från det sålunda erhållna beloppet; och hade styrelsen därför ansett, att understödet borde bestämmas till 600 kronor för år.

I enlighet med denna generalpoststyrelsens hemställan hade 1912 års riksdag beviljat änkefru Giertz ett understöd av 600 kronor för år, vilket understöd hon uppburit alltsedan den 1 januari 1913.

En reducering av det belopp, sökanden eljest skolat kunna erhålla, hade alltså vidtagits med hänsyn därtill, att hon åtnjöt pension efter sin framlidne make. Under de senaste åren hade emellertid vid beviljandet av understöd åt sorteringsbiträden hos generalpoststyrelsen i vissa fall sådan reducering icke ifrågakommit.

År 1919 hade riksdagen beviljat ett årligt understöd av 650 kronor åt extra kontorsbiträdet hos styrelsen änkefru Emma Adolfinä Bratt. Fru Bratt, som vore född den 23 juli 1855 och änka efter framlidne postmästaren i Borgholm C. V. N. Bratt, hade avgått från sin befattning med juli månads utgång 1921 och hade då uppnått en tjänstetid av $24\frac{1}{2}$ år. Hennes avlöning, Orts- och dyrtidstillägg oberäknade, hade vid avgången ur postverkets tjänst uppgått till 1,700 kronor för år. Från civilstatens änke- och pupillkassa uppbure fru Bratt en årlig änkepension av 200 kronor. På grund av enskild motion hade fru Bratts understöd av 1921 års riksdag höjts med 250 kronor eller till 900 kronor, därvid riksdagen utgått från att understödet borde sättas till $\frac{24\frac{1}{2}}{30} \times \frac{2}{3} \times 1,700$, d. v. s., avrundat, 900 kronor för år.

I proposition, nr 66, till 1923 års riksdag hade Kungl. Maj:t föreslagit ett årligt understöd av 700 kronor åt tillfälliga kontorsbiträdet hos generalpoststyrelsen änkefru Emma Kristina Öberg. Fru Öberg vore född den 11 mars 1860 och hennes sammanlagda tjänstetid uppginge vid utgången av år 1923 till $19\frac{1}{3}$ år. Hennes avlöning, Orts- och dyrtidstillägg ej inberäknade, hade utgjort under tiden 1 januari 1919—30 juni 1920 1,700 kronor samt för tiden

från och med den 1 juli 1920 2,022 kronor, allt för år räknat. Från civilstatens änke- och pupillkassa uppbure fru Öberg pension efter sin make, framlidne postexpeditören K. A. Öberg, med 240 kronor för år.

Generalpoststyrelsen hade hemställt, att fru Öbergs understöd måtte sättas till $\frac{19 \frac{1}{3}}{30} \times \frac{2}{3} \times 2,022 = 868$ kronor 71 öre eller, avrundat, 900 kronor för år. Statskontoret hade emellertid framhållit, att skäligt vore att taga det av fru Öberg före den 1 juli 1920, d. v. s. före ikraftträdandet av nu gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken, uppburna arvotet såsom utgångspunkt vid bestämmandet av hennes pension. Då fru Öberg kunde räkna 19 tjänsteår skulle pensionen för henne således uppgå till $\frac{19}{30} \times \frac{2}{3} \times 1,700 = 715$ kronor 66 öre, eller — efter avrundning nedåt, då fru Öberg ej erlagt några pensionsavgifter — 700 kronor. Bankoutskottet hade anslutit sig till statskontorets åsikt och hemställt om beviljande av ett understöd av 700 kronor för år åt fru Öberg, vilken hemställan riksdagen bifallit.

I ovan nämnda två fall hade sålunda vid beräkandet av understödsbeloppens storlek hänsyn icke tagits till den änkepension, vederbörande åtnjutit. Då fru Giertz innehaft enahanda anställning vid postverket som fruarna Bratt och Öberg, syntes det generalpoststyrelsen rättvist och billigt, att ålderdomsunderstöd bereddades henne i enlighet med de förmånligare beräkningsgrunder, vilka tillämpats beträffande förenämnda två befattningshavare. Jämlikt dessa grunder skulle sökanden, vilken kunde räkna mer än 30 tjänsteår samt vid tiden för sin avgång åtnjutit avlöning med 1,320 kronor för år, vara berättigad till ett understöd av $\frac{2}{3} \times 1,320$ eller 880 kronor. Detta belopp syntes emellertid böra minskas något i anledning därav, att några pensionsavgifter icke blivit av sökanden erlagda, och för den skull avrundas till 850 kronor.

Generalpoststyrelsen har med stöd härav hemställt, att änkefru Giertz måtte från och med 1924 års ingång tillsvidare under sin återstående livstid åtnjuta ett till 850 kronor för år förhöjt ålderdomsunderstöd.

Statkontoret. I infortrat utlåtande den 1 december 1923 har statskontoret tillstyrkt, att framställningen måtte bifallas på sätt generalpoststyrelsen hemställt.

Departementschefen. Då de beräkningar, som av generalpoststyrelsen åberopats till stöd för den föreslagna förhöjningen av understödsbeloppet, stå i full överensstämmelse med av riksdagen tidigare i liknande fall tillämpade grunder, synes intet vara att erinra mot bifall till styrelsens framställning.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att förra sorteringsbiträdet hos generalpoststyrelsen änkefru Jenny Fatima Giertz, född Scheenholm, må från och med den 1 januari 1924 tillsvidare under sin återstående livstid, utöver henne förut tillerkänt årligt understöd av 600 kronor, åtnjuta ett ytterligare understöd av 250 kronor för år, att utgå av postmedel.

3:o)

Understöd åt f. städerskan J. K. Loy. I skrivelse den 8 januari 1924 har generalpoststyrelsen gjort framställning om understöd åt förra städerskan vid postkontoret i Kristianstad fru Johanna Kristina Loy, född Andersson. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande:

Redan i augusti månad 1923 hade frågan om understöd åt fru Loy varit föremål för generalpoststyrelsens prövning. Som emellertid fru Loy vid sagda tid ännu besuttit relativt goda kropps krafter och kunnat fullgöra städningsarbetet till belåtenhet, hade generalpoststyrelsen icke ansett skäl föreligga att då göra framställning om understöd åt henne.

I skrivelse den 17 december 1923 hade emellertid vederbörande postmyndigheter, under förmälan att fru Loy på grund av sjukdom nödgats frånträda sin befattning som städerska vid postkontoret, hemställt, att generalpoststyrelsen ånyo ville till prövning upptaga frågan om beredande av årligt understöd åt henne.

Fru Loy, som sedan flera år levde åtskild från sin man, vilken förhulpet henne, vore född den 4 februari 1859 och hade ombesörjt städningen av postkontorets i Kristianstad lokaler från och med den 1 februari 1902 till och med den 30 november 1923, då hon frånträtt sin befattning, vilken hon alltså innehått i 21 år 10 månader.

För städningsbestyret i fråga hade fru Loy uppburit en månatlig ersättning av 25 kronor till den 1 oktober 1902, 30 kronor från sagda tid till utgången av år 1907, 40 kronor de därpå följande tio åren, samt från 60 till 100 kronor under tiden $\frac{1}{2}$ 1917— $\frac{30}{6}$ 1921. Från och med den 1 juli 1921 till den 1 december 1923 hade fru Loy erhållit 90 kronor i månaden.

Städningsarbetet, som omfattat en tid av 7 timmar om dygnet och som till stor del varit förlagt till sena kvällen och natten, hade av fru Loy fullgjorts med stor omsorg och redlighet.

Beträffande fru Loys ekonomiska förhållanden hade upplysts, att hon för sitt uppehälle varit hänvisad allenast till sin inkomst av städningsarbetet. Enligt vad ett av fru Loy ingivet läkarintyg utvisade, syntes hon för framtiden icke bliva nämnvärt arbetsför och kunde alltså icke påräkna någon arbetsförtjänst.

Vid sådant förhållande funne generalpoststyrelsen billigt, att fru Loy bereddles årligt understöd. Hennes tjänsteålder uppginge visserligen allenast till cirka 22 år, medan för tilldelande av årligt understöd åt personer, som tjänstgjort vid postverket utan att hava innehått ordinarie anställning, i regel fordrats en tjänstetid av 25 år. Emellertid hade vid skilda tillfällen beviljats årliga understöd åt personer, som därav varit i behov och som icke uppnått 25 tjänsteår. Sålunda hade 1914 års senare riksdag beviljat årligt understöd åt en städerska vid telegrafverket, vilken kunde visa på en tjänstetid av allenast 18 år. En annan städerska vid samma verk hade genom beslut av 1918 års riksdag erhållit understöd efter en tjänstetid av cirka 22 år.

Till grund för beräkning av understöd åt personer, som icke innehått ordinarie anställning vid postverket, plägade tagas ett belopp, motsvarande $\frac{2}{3}$ av deras senast innehavda årsarvode. Med denna beräkningsgrund skulle understödsbeloppet i nu förevarande fall och efter reducering av detsamma, med hänsyn till att fru Loy icke innehade 25 tjänsteår, komma att uppgå till 630 kronor. På grund emellertid av gällande bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt pensionärer syntes det nödvändigt att, i enlighet med vad som skett vid bestämmandet av understöd åt städerskorna Bernhardina Pettersson och Augusta Fahlström, vilka tillerkänts understöd av 1922 och 1923 års riksdagar, begränsa understödsbeloppet, så att pensionsförmånen komme i ett bättre avvägt förhållande till hennes senast innehavda arvode.

I överensstämmelse härmed funne generalpoststyrelsen för sin del lämpligt, att understödet bestämdes till 400 kronor för år.

Med stöd av vad sålunda anförts har generalpoststyrelsen hemställt, att fru Loy måtte tillerkännas ett årligt understöd av 400 kronor att utgå från och med den 1 december 1923.

Statskontoret. Till följd av remiss har statskontoret avgivit utlåtande i ärendet den 25 januari 1924 och därvid anført i huvudsak följande:

Förevarande framställning gäve icke anledning till erinran i annat avseende än beträffande det föreslagna understödsbeloppet. I det av generalpoststyrelsen åberopade fallet, där det gällde beredande av understöd åt städerskan Bernhardina Pettersson, hade förelegat såväl längre tjänstetid som högre avlöningsmedeltal än i nu förevarande fall; men understödet hade likväl bestämts till ett lägre belopp, 350 kronor, än som föreslagits för städerskan Loy; detsamma kunde sägas beträffande det andra av generalpoststyrelsen åberopade fallet, där riksdagen i anledning av väckt motion beviljat ett understöd å 300 kronor åt städerskan Augusta Fahlström. I båda dessa fall hade understödsbeloppen jämkats för att tillsammans med pensionstillägg och dyrtidstillägg stå i lämpligt förhållande till vad vederbörande i medeltal åtnjutit i avlöning, inberäknat dyrtidstillägg, under de senaste tjänstgöringsåren. Av samma anledning syntes understödsbeloppet i nu förevarande fall icke lämpligen böra sättas högre än till 300 kronor. Avlöningen inberäknat dyrtidstillägg hade för städerskan Loy i medeltal för de fem sista tjänståren utgjort 1,066 kronor. Om understödet bestämdes till 300 kronor, skulle förmånen tillsammans med pensionstillägg och dyrtidstillägg enligt nu gällande grunder uppgå till 768 kronor, under det att vid ett understödsbelopp av 400 kronor förmånen skulle stiga till 928 kronor.

Departements- Jag anser mig böra förorda, att fru Loy för sin återstående livstid till-
chefen. erkännes ett årligt understöd. På av statskontoret anförda skäl synes detta lämpligen böra bestämmas till 300 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra städerskan Johanna Kristina Loy, född Andersson, må, räknat från och med den 1 december 1923, under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå av postmedel.

4:o)

Pension åt Järnvägsstyrelsen har med skrivelse den 7 september 1923 överlämnat en
stationsmästarens framställning om beredande av pension åt avlidne stationsmästaren vid
vid Svartälvs järnväg Svartälvs järnväg Gustaf Halls änka Amanda Johanna Hall, född Josefsson.
G. Halls änka
A. J. Hall.

Järnvägs-
styrelsen.

Styrelsen anför därvid i huvudsak följande:

Av i ärendet verkställd utredning framginge bland annat, att Gustaf Hall, som var född den 11 juni 1863, från och med den 1 januari 1889 intill sin den 28 januari 1923 inträffade död innehaft anställning vid Svartälvs järnväg, först såsom banmästare och från och med den 1 november 1895 såsom stationsmästare av klass 2 enligt enskilda järnvägarnas klassificering; att Gustaf Hall ej varit delägare i någon pensionskassa men att för hans räkning genom järnvägens försorg i stället insatts ett visst belopp varje månad å sparbanksbok; att av dessa belopp, tillhoppa uppgående till 4,345 kronor, järnvägen bidragit med 627 kronor; samt att sistnämnda belopp av Gustaf Hall återburits den 1 juli 1922.

Vid dödsfallet hade Gustaf Halls avlöning vid järnvägen — oberäknat förmånen av fri bostad samt dyrtidstillägg — utgjort 2,900 kronor per år.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 28 april 1922 fastställda bestämmelserna angående rätt till pension för viss personal vid Svartälvs järnväg skulle Gustaf Hall varit berättigad att efter avgång ur tjänsten erhålla pension av Svartälvs järnvägs medel till belopp, motsvarande vad han enligt lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som enligt 26 § av samma lag beaktas såsom statspension.

Det syntes styrelsen, att enahanda principer borde gälla för beredande av pension åt Gustaf Halls änka.

Den pension, som i så fall borde tillkomma änkan Hall, skulle utgöra 281 kronor, motsvarande en tredjedel av den pension, hon ägt uppbära för den händelse Gustaf Hall vid sin död varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa.

På grund av vad sålunda anförts har järnvägsstyrelsen hemställt, att änkan Hall måtte tillerkännas en årlig pension av 281 kronor att av Svartälvs järnvägs medel utgå från och med den 1 februari 1923 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa.

Statskontoret har i infortrat utlåtande av den 22 september 1923 förklarats sig anse intet vara att erinra mot bifall till framställningen ifråga. Statskontoret.

Jag torde få erinra, att nästlidet års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tillerkänt lokomotivföraren vid Svartälvs järnväg J. Kjällmans änka och barn pension till belopp, beräknat enligt samma grunder, som järnvägsstyrelsen nu föreslagit skola tillämpas beträffande änkan Hall. Då dessa beräkningsgrunder således nyligen i ett likartat fall vunnit statsmakternas gillande, synes intet vara att erinra mot järnvägsstyrelsens framställning. Departements-
chefen.

Kostnaden för pensionen torde, i likhet med vad som bestämts i fråga om pensionering av Svartälvs järnvägs personal, böra bestridas av nämnda järnvägs medel. Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har det belopp, varmed Svartälvs järnväg bidragit till insättning å sparbänk för stationsmästaren Halls räkning, av denne redan återburits, vadan i detta fall något särskilt villkor rörande sådan återbetalning icke behöver uppställas för pensionens åtnjutande.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till avlidne stationsmästaren vid Svartälvs järnväg Gustaf Halls änka Amanda Johanna Hall, född Josefsen, må av Svartälvs järnvägs medel utbetalas pension med ett årligt belopp av 281 kronor, att utgå från och med den 1 februari 1923 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pension till änkor efter delägare i nämnda kassa.

5:o)

Pension åt
lokomotiv-
föraren K. J.
A. Rundins
änka M. M. H.
Rundin.
Järnvägs-
styrelsen.

Med skrivelse den 31 december 1923 har järnvägsstyrelsen till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat en framställning från avlidne förre lokomotivföraren vid statens järnvägar Karl Johan Andersson Rundins änka Maria Magdalena Hedvig Rundin, född Hieronymus, om erhållande av pension.

Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande:

Lokomotivföraren Rundin, som anställdes i ordinarie tjänst vid statens järnvägar från och med den 1 februari 1869, hade befordrats till lokomotivförare den 1 juni 1873, erhållit avsked med pension från och med den 1 februari 1899 och avlidit den 25 juli 1911. Vid sin död hade han som enda dödsbodeläggare efterlämnat sin hustru, med vilken han ingått äktenskap den 24 juni 1882. Boets behållning hade utgjort 1,362 kronor 34 öre.

Rundin hade från och med den 1 januari 1890 uppburit ett arvode av 1,800 kronor om året jämte ersättning för bostad och bränsle.

Ehuru Rundin vid bildandet av statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa år 1872 haft rättighet att ingå i nämnda kassa, hade han underlåtit detta med påföljd, att änkan vid hans frånfalle gått miste om förmånen av pension från kassan.

Därest Rundin varit deläggare i kassan, skulle änkan från och med den 1 januari 1924 åtnjuta en årlig pension därifrån av 704 kronor.

Änkan Rundin, som vore född den 15 juli 1846, vore icke längre arbetsför samt saknade egna tillgångar. Hon åtnjöt från pensionsstyrelsen en ålderspension av 11 kronor 70 öre per månad samt från kommunen ett hyresbidrag av 50 kronor om året. Från statsbaneföreningen »Gör gott» hade hon slutligen år 1923 erhållit ett understöd av 100 kronor.

Sökandens synnerliga behov av understöd hade vitsordats av kyrkoherden i den församling, hon tillhörde.

Ehuru änkan Rundin icke hade någon som helst rätt till pension, hölle järnvägsstyrelsen dock före att, med hänsyn till mannens långvariga anställning vid statens järnvägar och hennes nödställda belägenhet, något understöd borde beredas henne.

Riksdagen hade också tidigare i ett flertal fall beviljat pensioner under sådana omständigheter som de föreliggande.

Beträffande beloppet av den pension, som skäligen borde tillkomma änkan Rundin, syntes det styrelsen, att enahanda principer som de, vilka föreslagits till tillämpning beträffande stationsmästaren G. Halls änka, borde tjäna till ledning.

Enligt dessa principer skulle änkan Rundins pension utgå med ett belopp motsvarande en tredjedel av den summa, hon skulle ägt uppbära för den händelse Rundin vid sin död varit deläggare i statens järnvägars änke- och pupillkassa.

Järnvägsstyrelsen har därför hemställt, att sökanden måtte tillerkännas en årlig pension av 235 kronor att från och med den 1 januari 1924 utgå av trafikmedel i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pension till änkor och barn efter deläggare i nämnda kassa.

Statskontoret.

I infortrat utlåtande av den 16 januari 1924 har statskontoret förklarat sig icke finna anledning till erinran mot bifall till järnvägsstyrelsens hemställan.

Det synes skäligt, att änkan Rundin, i likhet med vad som skett i tidigare jämförliga fall, tillerkännes någon pension. Mot det av järnvägsstyrelsen föreslagna beloppet har jag intet att erinra.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till avlidne lokomotivföraren vid statens järnvägar Karl Johan Andersson Rundins änka Maria Magdalena Hedvig Rundin, född Hieronymus, må av trafikmedel utbetalas pension till ett årligt belopp av 235 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1924 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa.

6:o)

I två skrivelser av den 22 januari 1923 har järnvägsstyrelsen gjort framställning beträffande dyrtidstillägg dels å till förre stationskarlen vid Halmstad—Nässjö järnväg J. A. Lindqvist utgående understöd, dels ock å avlidne verkstadsarbetaren vid statens järnvägar Carl Aron Strands änka Ida Sofia Strand tillerkänt skadestånd.

Dyrtidstillägg
m. m. åt
f. stations-
karlen J. A.
Lindqvist och
verkstads-
arbetaren C. A.
Strands änka
Ida Sofia
Strand till-
erkända
understöds-
och skade-
ständsbelopp.

Av handlingarna i ärendet framgår i huvudsak följande.

Lindqvist, som innehaft anställning såsom stationskarl vid Halmstad—Nässjö järnväg, hade den 2 mars 1894 å nämnda järnvägs station i Halmstad överkörts av ett Mellersta Hallands järnvägsaktiebolag tillhörigt lokomotiv. *Lindqvist* hade därvid skadats i vänstra benet så svårt, att detsamma måst avtagas vid knäet, vilket medfört, att *Lindqvist* icke vidare kunnat nyttjas i järnvägens tjänst och blivit oförmögen att försörja sig själv. Med anledning härav hade *Lindqvist* tillerkänts dels från Halmstad—Nässjö järnvägs pensions- samt änke- och pupillkassa en livstidspension å 207 kronor, dels från Mellersta Hallands järnvägsaktiebolag genom kontrakt den 10/14 maj 1895 ersättning för sveda och värk med 350 kronor samt en årlig gottgörelse av 335 kronor. Sedan staten övertagit Mellersta Hallands järnväg, hade nämnda kontrakt den 30 december 1895 transporterats på staten. På grund härav hade årligen från statens järnvägar till *Lindqvist* utbetalats ett understöd av 335 kronor.

Ovannämnde Carl Aron *Strand* hade, då han den 7 november 1901 varit sysselsatt med att smörja en i gång varande axelledning i plåtslageriwerkstaden i statens järnvägars lokomotivreparationsverkstad vid Liljeholmen blivit indragen i nämnda axelledning och därvid ådragit sig sådan kroppsskada, att han omedelbart därefter avlidit. Jämlikt Kungl. Maj:ts dom den 27 mars 1907 hade järnvägsstyrelsen förpliktats att utgiva skadestånd till änkan *Strand* med 280 kronor om året. Detta domslut hade grundat sig därpå, att järnvägsstyrelsen uraktlåtit att vid axelledningen ifråga vidtaga sådana åtgärder till förebyggande av skada, som omförmälas i lagen den 10 maj 1889 angående skydd mot yrkesfara.

Enligt såväl tidigare som för närvarande gällande bestämmelser rörande dyrtidstillägg kunde varken *Lindqvist* eller änkan *Strand* anses vara berättigade att å dem tillerkända belopp uppbära sådant tillägg. *Lindqvist* hade nämligen icke varit anställd vid den av staten övertagna Mellersta Hallands järnväg utan vid Halmstad—Nässjö järnväg, och hans rätt till understöd

grundade sig, såsom av det förut sagda framginge, allenast på ett kontrakt med förstnämnda järnväg. Vad åter anginge änkan *Strand*, syntes en förut-sättning för åtnjutande av dyrtidstillägg å skadestånd, som tillerkänts änkor och barn efter befattningshavare i statens järnvägars tjänst vara, att skadeståndet utdömts med tillämpning av lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, vilket likväl icke här varit fallet.

På grund av förbiseende hade emellertid av vederbörande distriktsförvaltningar utbetalats dyrtidstillägg till såväl Lindqvist som änkan Strand för tiden från och med ingången av år 1918 till och med tredje, respektive andra kvartalet 1922, då utbetalningarna av dyrtidstillägg upphört till följd av anmärkning från järnvägsstyrelsens revisionskontor. Något pensionstillägg, jämlikt kungörelserna den 15 juni 1922 angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl., hade däremot icke utgått.

Beträffande *Lindqvist* hade vederbörande distriktsförvaltning i av järnvägsstyrelsen infortrat yttrande anfört bland annat, att det förhållandet, att Mellersta Hallands järnvägsaktiebolag genom kontrakt iklätt sig ansvar för följderna av Lindqvists olycksfall grundat sig på principen, att den vid en föreningsstation mellan två banor för båda banorna gemensamt tjänstgörande personalen ansetts ifråga om vissa rättsförhållanden såsom tillhörande båda banorna. Lindqvist hade därför betraktats såsom i viss mån jämställd med den vid Mellersta Hallands järnväg formligt anställda personalen. Det vore uteslutet att Lindqvist förmådde återgälda det till honom felaktigt utbetalda dyrtidstillägget, uppgående till över 2,200 kronor. Icke heller syntes det låta sig göra, att genom avdrag å honom enligt kontraktet tillkommande understöd framtvinga en dylik återbetalning, synnerligast som Lindqvist därigenom skulle under en följd av år berövas största delen av sina existensmedel.

Ifråga om änkan *Strand* hade framhållits, att hon enligt vad som framginge av företedda intyg vore medellös och till följd av nervsjukdom och reumatism urständsat att genom eget arbete förvärva sitt uppehälle, samt att det därför syntes skäligt, att hon finge behålla det redan uppburna dyrtidstillägget och fortfarande uppbära sådant.

Järnvägsstyrelsen har med hänvisning till vad sålunda förekommit hemställt, att Lindqvist och änkan Strand måtte tillförsäkras samma rätt till dyrtidstillägg och pensionstillägg å dem tillerkända understöd och skadestånd, som skulle tillkommit dem, Lindqvist, därest han varit anställd i Mellersta Hallands järnvägs tjänst, och änkan Strand, för den händelse henne tillerkänts skadestånd enligt lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

Statskontoret. Till följd av remiss har statskontoret den 28 februari 1923 avgivit utlåtanden över järnvägsstyrelsens båda ifrågavarande framställningar och därvid förklarat, att starka billighetsskäl syntes tala för bifall till desamma.

Departementschefen. Då frågan icke hann framläggas för nästlidet års riksdag, tilldelade Kungl. Maj:t genom beslut den 4 maj 1923 Lindqvist och änkan Strand tillfälliga understöd om respektive 565 och 370 kronor, vilka belopp beräknats motsvara dyrtidstillägg för ett år räknat från de tidpunkter, då enligt vad ovan

sagts sådant tillägg upphört att utbetalas till dem, ävensom pensionstillägg, likaledes för ett år, räknat från och med den dag bestämmelserna om sådant tillägg trädde i kraft, eller den 1 juli 1922.

Då de skador, på grund av vilka Lindqvist uppbär understöd, träffat honom under arbete för den av staten sedermera övertagna Mellersta Hallands järnväg och denna järnväg genom särskilt kontrakt iklätt sig ansvar för följderna av olycksfallet, synes det skäligt, att Lindqvist i nu ifrågasvarande hänseende jämföras med befattningshavare, som varit formligt anställda vid Mellersta Hallands järnväg. Vad vidare änkan Strand beträffar torde det icke vara med billighetens krav förenligt, att utesluta henne från åtnjutande av dyrtids- och pensionstillägg på den grund, att det henne tillerkända skadeståndet icke utdömts i enlighet med lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift. Jag finner mig därför i likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, böra förorda, att Lindqvist och änkan Strand tillerkännes rätt att uppbära vederbörliga dyrtidstillägg och pensionstillägg. Nämnda tillägg torde böra utgå retroaktivt, dock måste givetvis vid utbetalandet av tilläggen för den tid, sådana hittills icke utgått, avdrag göras med de jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 4 maj 1923 tilldelade tillfälliga understödsbeloppen.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att å förre stationskarlen vid Halmstad—Nässjö järnväg J. A. Lindqvist och verkstadsarbetaren vid statens järnvägar Carl Aron Strands änka Ida Sofia Strand tillerkända understöds- och skadeståndsbelopp må utbetalas dyrtidstillägg och pensionstillägg enligt de grunder, som skolat tillämpas beträffande Lindqvist, därest han vid tiden för ifrågakomna olycksfall varit anställd vid Mellersta Hallands järnväg, och beträffande änkan Strand, därest det henne tillerkända skadeståndet utdömts med stöd av lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

dels ock att vad redan i sådant avseende till Lindqvist och änkan Strand utbetalats icke skall av dem återkrävas.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o)—6:o) hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.
